

Список використаних джерел:

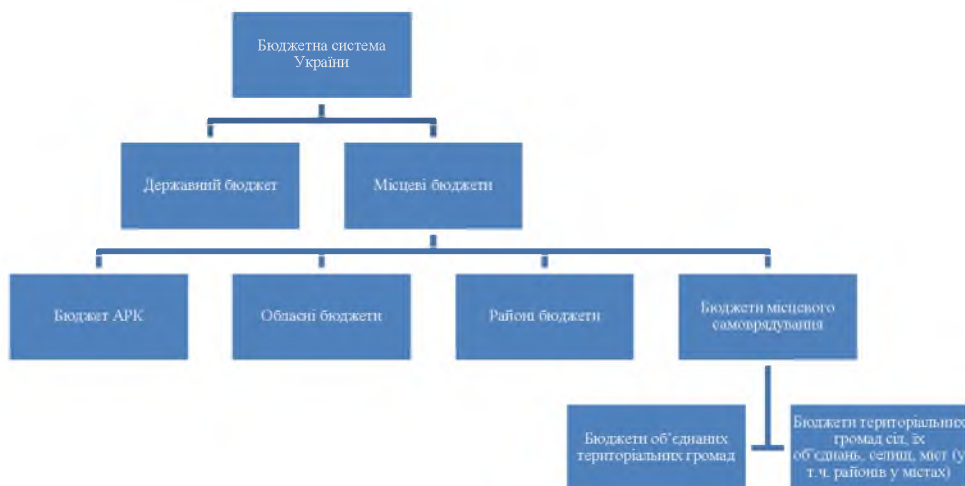
1. Опарін В. М. :Навч. посібник. — 2-ге вид., доп. і перероб. — К.: КНЕУ, 2002. — 240 с.
2. Бюджетний менеджмент: Підручник / В.Федосов, В.Опарін, Л.Сафонова та ін.; За заг. ред. В.Федосова. - К.: КНЕУ, 2005.- 864 с.
3. Сайт OECD. Динаміка централізації ВВП по країнах [Електронний ресурс] / сайт OECD. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.oecd.org/>.
4. Інформація про надходження від інвестиційної діяльності [Електронний ресурс] // USAFacts. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: https://usafacts.org/government-finances/revenue?comparison=by_government_type&government_type=combined&table=revenue--government&year=2015.

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗРОСТАННЯ РОЛІ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

*Дем'янюк А.В., к.е.н.,
доцент кафедри фінансів ім. С. І. Юрія
Тернопільський національний економічний університет*

В Україні з 2014 року здійснюється реформи децентралізації з метою зміцнення ролі місцевих бюджетів у забезпеченні соціально-економічного розвитку підвідомчих територій. Законодавчою підставою для реалізації реформи були прийняті зміни до Бюджетного та Податкового кодексів України з питань децентралізації, а також – Концепція реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади від 1 квітня 2014 року, Закон України «Про співробітництво територіальних громад» від 17 червня 2014 року та Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 5 лютого 2015 року. Розпочалося формування та розвиток такого потужного інститут місцевого самоврядування, як об'єднані територіальні громади, що в свою чергу призвело до реконструкції структури бюджетної системи України (рис. 1). Таким чином, на сьогодні уже створено 845 об'єднаних територіальних громад (у 123 громадах ще не відбулися перші вибори), що об'єднали 3865 рад та 8280736 громадян.

Питання формування та використання коштів місцевих бюджетів набуло особливої актуальності у зв'язку із поширенням повноважень щодо здійснення управління ними в умовах реформи децентралізації. Адже місцеві бюджети є одним з головних важелів перерозподілу валового внутрішнього продукту серед окремих соціальних верств населення та об'єднаних територіальних громад. В результаті цього перерозподілу на місцевому рівні здійснюються наступні пріоритетні напрями соціально-економічного розвитку підвідомчих територій: забезпечення якості та доступності місцевих суспільних благ, підвищення рівня добробуту місцевого населення, покращення екологічного стану навколишнього середовища [3].

Рис. 1. Бюджетна система України*

*Складено на основі Бюджетного кодексу України [1]

З метою посилення ролі місцевих бюджетів у забезпеченні розвитку регіонів та підвищення ефективності управління бюджетом на місцевому рівні відповідно до реформи децентралізації здійснено модернізацію джерел формування та напрямів використання бюджетних ресурсів. Отже, до доходів бюджетів місцевого самоврядування, що враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів, відносяться такі основні податки і збори [4, с. 49]:

- податок з доходів фізичних осіб;
- державне мито в частині, що належить відповідним бюджетам;
- плата за ліцензії;
- плата за торговий патент на здійснення деяких видів підприємницької діяльності;
- надходження адміністративних штрафів;
- 50% надходження у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху;
- єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва у частині, що належить відповідним бюджетам.

Аналізуючи практику формування дохідної частини місцевих бюджетів України за 8 місяців 2018 року у порівнянні з аналогічним періодом 2017 року, спостерігається позитивна динаміка зростання власних доходів на 27,9 млрд грн або на 23%. Протягом досліджуваного періоду відбулося зростання по наступних джерелах доходів місцевих бюджетів [5]:

- податок на доходи фізичних осіб, що є бюджетоутворюючим податком, становив 52% від загальної суми доходів місцевих бюджетів та обсяги його зростання становили 18,3 млрд грн або 26,8%;
- приріст надходжень по єдиному податку становив 4,1 млрд грн або 27,6%;
- плата за землю, що входить до складу місцевих податків, становила 12% у структурі доходів місцевих бюджетів та зросла на 2,7%;
- плата за надання адміністративних послуг надійшла у сумі 2,3 млрд грн, що на 0,5 млрд грн або 25,5% більше;
- зростання доходів від сплати податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, становило 57,6%, що засвідчує зацікавленість органів місцевого самоврядування у зміцненні дохідної частини місцевих бюджетів.

Показовим результатом здійснення реформи децентралізації та зростання дохідної частини місцевих бюджетів є збільшення обсягів доходів загального фонду місцевих бюджетів України у розрахунку на одного мешканця за 8 місяців 2018 року у порівнянні з аналогічним періодом 2017 року та становило 3832,5 грн або 23,1%, податку на доходи фізичних осіб на одного мешканця – 2231 грн або 26,8%, місцевих податків і зборів на одного мешканця – 1031,7 грн або 16,3% [5].

Дослідження видаткової частини місцевих бюджетів України за 8 місяців 2018 року у порівнянні з аналогічним періодом 2017 року засвідчує зростання обсягів видатків у розрахунку на одного мешканця за наступними напрямками: капітальні видатки – на 780,1 грн або 37,8%, будівництво та регіональний розвиток – на 171,3 грн або 34,8%, житлово-комунальне господарство – на 320,7 грн або 27,1% [5]. Варто зазначити про щорічне зростання обсягів міжбюджетних трансфертів, проте основна їх частина становлять субвенції на соціально-економічний розвиток регіонів і станом на 1 січня 2018 року обсяг загальної бюджетної підтримки для всіх областей становив 16,1 млрд грн, що у порівнянні з 2014 роком більше у 32 рази [2, с. 297]. Така ситуація у сфері міжбюджетних відносин сприяє посиленню залежності місцевих бюджетів від державного бюджету та створює загрози для посилення ролі місцевих бюджетів у забезпеченні соціально-економічного розвитку регіонів.

Отже, перспективними напрямами зростання ролі місцевих бюджетів у забезпеченні розвитку регіонів доцільно визначити наступні:

– зміцнення фінансової незалежності місцевих бюджетів шляхом ефективного управління бюджетними потоками та використання можливостей у межах законодавства щодо збільшення ставок податків з метою збільшення дохідної частини;

– формування напрямів здійснення видатків з місцевих бюджетів на основі середньострокового бюджетного планування із урахуванням стратегічних напрямів розвитку регіонів;

– посилення інвестиційної складової місцевих бюджетів задля реалізації стратегічних планів розвитку регіонів.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

2. Лисяк Л. В., Грабчук О. М. Зміцнення бюджетного потенціалу місцевих бюджетів України в умовах фінансової децентралізації / Л. В. Лисяк, О. М. Грабчук // Проблеми економіки. – 2018. – № 1 (35). – С. 294- 299.

3. Міщенко Л. О. Формування і використання коштів місцевих бюджетів України в умовах децентралізації: теорія і практика / Л. О. Міщенко // Ефективна економіка. – 2018. – № 1. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6074>.

4. Рябоконт О. О. Стан та перспективи розвитку місцевих бюджетів України / О. О. Рябоконт // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 1. – С. 48 – 50.

5. Фінансові результати місцевих бюджетів за 8 місяців 2018 року. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/news/9686>.